

Bölüm 5

ÇOCUKLARDA DENTAL ANKSİYETE VE ÖLÇÜM YÖNTEMLERİ

İpek ARSLAN¹

Sema AYDINOĞLU²

GİRİŞ

Birey ve toplum sağlığında ağız ve diş sağlığı oldukça önemlidir. Ülkemizde 0-6 yaş grubu arasında en sık görülen beşinci sağlık sorunu iken, 7-14 yaş grubunda ise birinci sırada yer almaktadır (2). Ağız sağlığı “ağız ve diş yapılarının sağlıklı ve iyi fonksiyon gösterir halde olmasının yanı sıra diş hekimi korkusu ve ankiyetesinin bulunmama durumu” olarak tanımlanmaktadır (3).

Dental korku, dental anksiyete ve dental fobi kavramları günlük hayatta birbirlerinin yerlerine kullanılsalar da tanımsal olarak farklılıklar içerirler. Dental korku, tehlikeli olabileceği düşünülen gerçek bir uyarana karşı (diş çekimi veya enjeksiyon gibi) ortaya çıkan duygusal tepkilerdir. Dental kaygı olarak da tabir edilebilen dental anksiyete ise gerçek bir uyarının bulunmadığı veya çok az etkinliğinin bulunduğu, bilinmeyen veya daha önce deneyimlenmemiş durumlara karşı da gözlenebilen kontrolün yitirilmesine sebep olabilen yoğun duygusal tepkilerdir. Korku bilinen bir uyarana karşı gerçekleştiğinden dolayı birey korku kaynağı uyarandan kaçma ve kurtulma yolları ararken, anksiyete de ise uyarın belirgin olmadığı için daha karmaşık tepkiler verilebilir (4). Korku ve anksiyetenin klinik olarak ayrımı oldukça güçtür. Özellikle çocuklar korku ve anksiyetenin farklı kombinasyonlarını birlikte yaşayabilirler. Bu nedenle dental işlemlere karşı oluşan olumsuz duyguların tümüne dental korku ve anksiyete terimi kullanılabilir (5). Dental korku ve anksiyetenin en şiddetli şekilde görüldüğü, bireyin tepkilerinin mantıksız olduğunu bildiği halde önleyemediği durumlarda görülen duygu durum bozukluğuna ise dental fobi denilmektedir (6).

Dental korku ve anksiyete dental işlemler sırasında karşılaşılan en önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Özellikle çocukların dental tedavileri sırasında

¹ Dr. Öğr. Üyesi İpek ARSLAN, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Dişhekimliği Fakültesi, Pedodonti AD, ipek.arslan@erdogan.edu.tr

² Dr. Öğr. Üyesi Sema AYDINOĞLU, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Dişhekimliği Fakültesi, Pedodonti AD, sema.aydinoglu@erdogan.edu.tr

KAYNAKÇA

1. Klingberg G. Dental fear and behavior management problems in children. A study of measurement, prevalence, concomitant factors, and clinical effects. Swedish dental journal Supplement. 1995;103:1-78. Epub 1995/01/01.
2. TÜİK. <https://www.saglik.gov.tr/TR,62400/saglik-istatistikleri-yilligi-2018-yayinlanmistir.html>. 2018 [13.02.2020].
3. Kalsi AS. Pediatric dentistry: a clinical approach, 2nd edition. British Dental Journal. 2009;207(10):511-2.
4. Folayan MO, Idehen EE, Ojo OO. The modulating effect of culture on the expression of dental anxiety in children: a literature review. International journal of paediatric dentistry. 2004;14(4):241-5. Epub 2004/07/10.
5. Campbell Ceehilgvre. Dental Fear and Anxiety in Pediatric Patients Practical Strategies to Help Children Cope2017.
6. Forbes MD, Boyle CA, Newton T. Acceptability of behaviour therapy for dental phobia. Community dentistry and oral epidemiology. 2012;40(1):1-7. Epub 2011/08/16.
7. Wisloff TF, Vassend O, Asmyhr O. Dental anxiety, utilisation of dental services, and DMFS status in Norwegian military recruits. Community dental health. 1995;12(2):100-3. Epub 1995/06/01.
8. Bayrak S, Eğilmez T, Tüloğlu N (2010). Ebeveyn dental kaygısı ve sosyodemografik faktörlerin çocukların dental kaygısı üzerine etkileri. Atatürk Üniv Diş Hek Fak Derg 20: 181-188.
9. Gustafsson A, Broberg A, Bodin L, Berggren U, Arnrup K. Dental behaviour management problems: the role of child personal characteristics. International journal of paediatric dentistry. 2010;20(4):242-53.
10. Lee CY, Chang YY, Huang ST. The clinically related predictors of dental fear in Taiwanese children. International journal of paediatric dentistry. 2008;18(6):415-22. Epub 2008/05/21.
11. Brogardh-Roth S, Stjernqvist K, Matsson L. Dental behavioural management problems and dental caries prevalence in 3- to 6-year-old Swedish children born preterm. International journal of paediatric dentistry. 2008;18(5):341-7. Epub 2008/09/20.
12. Mohebbi SZ, Razeghi S, Gholami M, Kharazifard MJ, Rahimian S. Dental fear and its determinants in 7-11-year-old children in Tehran, Iran. European archives of paediatric dentistry : official journal of the European Academy of Paediatric Dentistry. 2019;20(5):393-401. Epub 2018/12/20.
13. Milgrom P, Vignehsa H, Weinstein P. Adolescent dental fear and control: prevalence and theoretical implications. Behaviour research and therapy. 1992;30(4):367-73. Epub 1992/07/01.
14. Schuurs AH, Hoogstraten J. Appraisal of dental anxiety and fear questionnaires: a review. Community dentistry and oral epidemiology. 1993;21(6):329-39. Epub 1993/12/01.
15. Koch G, Paulsen S. Pediatric Dentistry:a clinical approach. 2ed. UK: Blackwell Publishing Ltd; 2009. 17-43 p.
16. Townend E, Dimigen G, Fung D. A clinical study of child dental anxiety. Behaviour research and therapy. 2000;38(1):31-46. Epub 2000/01/25.
17. Folayan MO, Idehen EE, Ufomata D. The effect of sociodemographic factors on dental anxiety in children seen in a suburban Nigerian hospital. International journal of paediatric dentistry. 2003;13(1):20-6. Epub 2003/01/25.
18. Yahyaoglu O, Baygin O, Yahyaoglu G, Tuzuner T. Effect of Dentists' Appearance Related with Dental Fear and Caries aStatus in 6-12 Years Old Children. The Journal of clinical pediatric dentistry. 2018;42(4):262-8. Epub 2018/05/12.
19. Panda A, Garg I, Bhoje AP. Children's perspective on the dentist's attire. International journal of paediatric dentistry. 2014;24(2):98-103.
20. Wogelius P, Poulsen S, Sorensen HT. Prevalence of dental anxiety and behavior management problems among six to eight years old Danish children. Acta Odontol Scand. 2003;61(3):178-83.

21. Işık E TY. Çocuk, ergen ve erişkinlerde anksiyete bozuklukları. 1 ed. İstanbul 2006.
22. Dailey YM, Humphris GM, Lennon MA. The use of dental anxiety questionnaires a survey of a group of UK dental practitioners. *British Dental Journal*. 2001;190(8):450-3.
23. Buchanan H, Niven N. Validation of a Facial Image Scale to assess child dental anxiety. *International journal of paediatric dentistry*. 2002;12(1):47-52. Epub 2002/02/21.
24. Venham LL, Gaulin-Kremer E. A self-report measure of situational anxiety for young children. *Pediatric dentistry*. 1979;1(2):91-6. Epub 1979/06/01.
25. Ramos-Jorge ML, Marques LS, Pavia SM, Serra-Negra JM, Pordeus IA. Predictive factors for child behaviour in the dental environment. *European archives of paediatric dentistry : official journal of the European Academy of Paediatric Dentistry*. 2006;7(4):253-7. Epub 2006/12/14.
26. Tüzüner T KN, Ulusu T. Çocuklarda diş hekimliği işlemlerine karşı duyulan kaygı düzeylerinin Facial Image Scale (FIS) ile değerlendirilmesi ve FIS ile Venham Picture Test (VPT)'in korelasyonunun saptanması. *Gazi Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dergisi*. 2007.
27. Akbay Oba A, Dulgergil CT, Sonmez IS. Prevalence of dental anxiety in 7- to 11-year-old children and its relationship to dental caries. *Medical principles and practice : international journal of the Kuwait University, Health Science Centre*. 2009;18(6):453-7. Epub 2009/10/03.
28. Cuthbert MI, Melamed BG. A screening device: children at risk for dental fears and management problems. *ASDC journal of dentistry for children*. 1982;49(6):432-6. Epub 1982/11/01.
29. Klingberg G. Reliability and validity of the Swedish version of the Dental Subscale of the Children's Fear Survey Schedule, CFSS-DS. *Acta Odontol Scand*. 1994;52(4):255-6. Epub 1994/08/01.
30. Singh P, Pandey RK, Nagar A, Dutt K. Reliability and factor analysis of children's fear survey schedule-dental subscale in Indian subjects. *Journal of the Indian Society of Pedodontics and Preventive Dentistry*. 2010;28(3):151-5. Epub 2010/12/16.
31. Kuscü OO, Çağlar E, Kayabasoglu N, Sandalli N. Short communication: preferences of dentist's attire in a group of Istanbul school children related with dental anxiety. *European archives of paediatric dentistry : official journal of the European Academy of Paediatric Dentistry*. 2009;10(1):38-41. Epub 2009/03/04.
32. Esa R, Hashim NA, Ayob Y, Yusof ZY. Psychometric properties of the faces version of the Malay-modified child dental anxiety scale. *BMC oral health*. 2015;15:28. Epub 2015/04/19.
33. Henshaw MM, Frankl CS, Bolden AJ, Mann ML, Kranz SM, Hughes BL. Community-based dental education at Boston University Goldman School of Dental Medicine. *Journal of dental education*. 1999;63(12):933-7. Epub 2000/01/29.
34. American Academy on Pediatric Dentistry Clinical Affairs Committee (2008). Guideline on behavior guidance for the pediatric dental patient. *Pediatric Dentistry* 30: 125.